THE IMPORTANCE OF MILITARY EDUCATION IN THE ORGANIZATION OF INITIAL PRE-CONSCRIPTION TRAINING

Tavakalov Alisher Akbaralievich, *senior lecturer of NPUU, dotsent*

Annatation. This article explores the evolution of pre-conscription training in Uzbekistan and the importance of the modern military education system. Military specialists bear a profound responsibility in strengthening independence, a dream dreamed of for centuries. Over the years of independence, military education has gone through several eras. It is commendable that its importance remains high today.

Key words: Patriotism, duty, military education, army, soldier, peaceful life of citizens

ЗНАЧЕНИЕ ВОЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ОРГАНИЗАЦИИ НАЧАЛЬНОЙ ДОПРИЗЫВНОЙ ПОДГОТОВКИ

Тавакалов Алишер Акбаралиевич*, старший преподаватель, НПУУ, доцент*

Аннотация. *Статья посвящена эволюционному развитию допризывной подготовки в Узбекистане и значению современной системы военного образования. Ответственность военных специалистов в деле укрепления независимости, о которой мечтали веками, очень велика. За годы независимости военное образование прошло через несколько эпох. Похвально, что его значение и сегодня остаётся высоким.*

Ключевые слова: *патриотизм, долг, воинское воспитание, армия, солдат, мирная жизнь граждан.*

CHAQIRUVGA QADAR BOSHLANG'ICH TAYYORGARLIKNI TASHKIL ETISHDA HARBIY TA'LIMNING AHAMIYATI

Tavakalov Alisher Akbaralievich, O‘zMPU katta o‘qituvchisi, dotsent.

Annotatsiya. *Ushbu maqola O'zbekistondagi chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlikning evolyutsion rivojlanishi va zamonaviy harbiy ta'lim tizimining ahamiyatiga bag'ishlangan. Asrlar orzusi bo'lgan mustaqillikni mustahkamlash jarayonida harbiy mutaxassislarning mas'uliyati juda katta. Mustaqillikdan beri harbiy ta'lim bir necha davrlarni bosib o'tdi. Uning ahamiyati bugungi kunda ham katta ahamiyatga ega ekani tahsinga loyiq.*

Kalit so‘zlar: *vatanparvarlik, burch, harbiy ta’lim, armiya, askar, fuqarolarning tinch hayoti.*

Mamlakatimizda voyaga yetgan yigitlar borki, ularning barchasi o‘z burchlarini bajarib, harbiy xizmatga borishni xohlashadi. Harbiy xizmatni tanlaganlarning aksariyati harbiy ta’limga ixtisoslashgan universitetda talaba bo‘lishni orzu qiladi. Natijada, bizning butun armiyamiz asta-sekin shakllantiriladi. Harbiy hizmat - bu vatan himoyasi uning taqdirini, ichki barqarorligi, jahondada tutgan o‘rni va rolini belgilaydigan davlat mexanizmlaridan biridir.

Qurolli Kuchlar davlatning hududiy yaxlitligini va fuqarolarning tinch hayotini ta’minlaydi. Harbiy islohotlar sharoitida Qurolli Kuchlar yangi sifatga ega bo‘lmoqda. Bizning armiyamizda tarkibiy o‘zgarishlar yuz berdi va “Doktrina” uni sifat va intellektual ustuvorliklar asosida rivojlantirishga yo‘naltirilgan. Shu munosabat bilan bugungi kunda Vatanimizning har bir askaridan aniq masuliyat, yuqori vatanparvarlik tuyg‘usi, harbiy burchini vijdonan bajarish va shaxsiy javobgarlik hissi talab qilinadi.

Harbiy va jangovar tayyorgarlikni a’lo darajada ushlab turish, jangovar mahoratni oshirish, tartib va intizomni mustahkamlash har bir vatan ximoyachisining mamlakat mudofaa qobiliyatini ta’minlashdagi hissasi hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari oldidagi yuksak va mas’uliyatli vazifalarni faqat sog‘lom, jismonan baquvvat va bardoshli, aqlan shakllangan, yuksak axloqiy va jangovar fazilatlarga ega, mamlakatni himoya qilishda vatanparvarlik va fuqarolik burchlarini bajarishga tayyor bo‘lgan shaxsgina bajara oladi.

Yoshlarni chaqirilgunga qadar tayyorlashning asosiy vazifalariga boshlang‘ich harbiy bilimlar, jismoniy tayyorgarlik, Vatanining harbiy tarixi va ramzlarini o‘rganish, jangchi va vatanparvar fuqaroni shakllantirish kiradi.

“Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik” kursining maqsadi o‘quv jarayonida yoshlarga quyidagilarni o‘rgatishdir: -konstitutsiyaviy huquq va majburiyatlarini tushunish, O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasini bilish, Vatanni himoya qilish va uni qurolli tajovuzlardan asrash; - doktrinaning mohiyatini tushunish; - O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining va boshqa qo‘shinlarning vazifalarini anglash;-O‘zbekiston Respublikasining “Mudofaa to‘g‘risida”gi, “Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to‘g‘risida”gi Qonunlari, Vazirlar Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining harbiy xizmatni o‘tash tartibi to‘g‘risida”gi, “O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarini harbiy ro‘yxatga olish va ro‘yxatdan chiqarish, harbiy jinoyatlar va harbiy xizmatdan bosh tortganlik uchun jinoiy va ma’muriy javobgarlik to‘g‘risida”gi qarorlarini o‘rganish; -O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari umumharbiy Nizomlari va Vatanga Qasamyodning asosiy talablarini o‘rganish va tushunish; -harbiy qismning qurol-yarog‘ va harbiy texnikasi, shaxsiy tarkibining yashash sharoitlari bilan tanishish; -harbiy xizmat asoslariga, zarur harbiy bilim va amaliy ko‘nikmalarga, shuningdek jismoniy tayyorgarlikka va aqliy va ma’naviy kuchga ega bo‘lish; -fuqaro muhofazasi va tibbiy ta’lim asoslarini o‘zlashtirish; -yoshlarning harbiy xizmatni o‘tash bo‘yicha konstitutsiyaviy burchlarini o‘z imkoniyatlari darajasida bajarishini va qisqa vaqt ichida o‘zlariga ishonib topshirilgan zamonaviy qurol-yarog va harbiy texnikani o‘zlashtirishlarini ta’minlashdan iborat.

Yoshlarga harbiy ta’lim berishda ularga harbiy qismlarning jangovar o‘quv-faoliyatida bajariladigan mashqlar, harakatlar va amallarni harbiy qismlardagi qo‘shinlarning jangovar o‘quv faoliyatlariga mumkin qadar yaqinlashtirilgan holda o‘rgatish ko‘zda tutiladi.

Vatanga muhabbat, mamlakat himoyachisi sifatida o‘z kasbidan faxrlanish va o‘z tarixi va ajdodlar an’analarini hurmat qilmaydigan tarbiyasiz kuchli armiya va barqaror davlat qurib bo‘lmaydi. Muddatli harbiy xizmatga chaqirilgunga qadar va chaqiruv yoshidagi yoshlarni tarbiyalash bo‘yicha vazifalarning to‘liq bajarilishi o‘z ishining malakali mutaxassislaridan iborat haqiqiy vatanparvarlarni, professional armiya vakillarini etishtirishga imkon beradi. Bunday jiddiy, o‘ta mas’uliyatli va sharafli vazifani bajarish uchun ta’lim muassasalarida chaqiriqqacha tayyorgarlik alohida ahamiyatga ega.

Barchamizga ma’lumki, xukumatimiz mamlakatning mudofaa qobiliyatini mustahkamlash va Qurolli Kuchlarning qudratini oshirish borasida doimiy g‘amho‘rlik ko‘rsatib, xalqimizni, ayniqsa yoshlarni Vatanini himoya qilishga tayyorlash uchun barcha zarur choralarni ishlab chiqmoqda. Konstitutsiyamizda Vatan mudofaasi davlatning eng muhim vazifalaridan biri sifatida belgilab qo‘yilgan bo‘lib, ushbu maqsadda Qurolli Kuchlar tashkil etilgan va umumiy harbiy majburiyat o‘rnatilgan. O‘zbekiston Respublikasini himoya qilish har bir O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining burchidir.

Harbiy tayyorgarlikning sifati ko‘p jixatdan harbiy rahbar faoliyatining tarbiyaviy ahamiyati, harbiy-pedagogik mahorati va saviyasi, uning g‘oyaviy-siyosiy kelib chiqishi, uslubiy mahorati, ta’lim muassasasi direktori va butun pedagogik jamoaning ushbu sohadagi faoliyati bilan bevosita bog‘liqdir.

Ma’lumki, harbiy rahbarlar CHQBTni tashkil etish va o‘tkazishda markaziy shaxslardir. U to‘g‘ridan-to‘g‘ri ta’lim muassasasi direktoriga bo‘ysunadi va uning vazifalari muvofiqlashtiruvchi hujjatlar bilan belgilanadi. “Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik” fani chaqiriqqacha va chaqiruv yoshidagi yoshlarni O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari safida xizmat qilishga tayyorlashning ajralmas qismi hisoblanib, u o‘quvchi yoshlarda yuqori g‘oyaviy va axloqiy fazilatlarni shakllantirishga, o‘zini tutishga, Qurolli Kuchlarda xizmat qilishga, mamlakat

mudofaasi uchun zarur jismoniy va amaliy mashg‘ulotlar talablariga javob berishga, Vatani va uning aholisini ishonchli himoya qilishga o‘rgatadi. Ushbu fan o‘quvchi yoshlar o‘zining muqaddas burchini bajarishlari uchun aqliy iroda, aqliy va jismoniy rivojlanishga, tashkiliy maqsadga yo‘naltirilgan va uzluksiz jarayonga pedagogik ta’sir ko‘rsatishni o‘z ichiga qamrab oladi.

Vatanni himoya qilish uchun yoshlarni har tomonlama tayyorlash faqat ChQBT bilan cheklanib qolmaydi. Bu jamoat ishi va ta’lim muassasasining butun o‘qituvchilar jamoasi zimmasida. O‘quvchilarni Vatan himoyasiga g‘oyaviy-siyosiy, ma’naviy-ruhiy va jismoniy tayyorlash ta’lim muassasasining butun o‘quv ishi tizimida va birinchi navbatda mavjud o‘quv jarayonida amalga oshiriladi.

Shuning uchun har bir o‘qituvchi xalqaro va ichki siyosatni, Qurolli Kuchlar va mamlakatning mudofaa qobiliyatini mustahkamlash masalalarini o‘rganilgan material bilan chambarchas bog‘liq holda tushuntira olishi, ularning tarixiy ahamiyatini ko‘rsata bilishi, armiyaga, harbiy faoliyat va harbiy kasbga muhabbatni uyg‘otishi, kelajakda Vatan himoyachisi uchun zarur ma’naviy va jangovar fazilatlarni shakllantirishi, kerak bo‘lganda, harbiy bilim elementlarini umumta’lim maktablari darslari, sinfdan tashqari tarbiyaviy ishlar bilan chambarchas bog‘liq holda olib borib, o‘quvchilarda dunyoqarashni shakllantiradi, ijtimoiy hodisalarni tahlil qilish va baholashga klassik yondashuvni, o‘z vataniga bo‘lgan chuqur va ongli muhabbatni, mustahkam poydevorni o‘rnatadi. Uni tajovuzkor kuchlardan ishonchli himoya qilishga harbiy tayyorgarlik va ta’lim muassasasining o‘quv jarayoni o‘rtasidagi bog‘liqlik qanday?

Avvalo, bu o‘quvchilarda kelajakdagi Vatan himoyachisi uchun muhim bo‘lgan ma’naviy va siyosiy fazilatlarni shakllantirish uchun asos bo‘lgan ta’lim muassasasining butun ta’lim tizimi bilan bog‘liqdir.

Bu yerda hal qiluvchi vazifa-o‘quvchilarni jamiyat taraqqiyot qonunlari to‘g‘risida bilimlar bilan qurollantiradigan, mamlakatimiz dushmanlariga nisbatan nafratni tarbiyalaydigan tarix, sotsiologiya, adabiyot fanlarini o‘qitish hamda jismoniy

tarbiya mashg‘ulotlari jarayonida yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashda muhim rol o‘ynaydi.

O‘quvchilarni Davlat ta’lim standartlari talablari doirasida tayyorlash uchun umumta’lim muassasalarida harbiy rahbar, jismoniy tarbiya va tibbiy bilim asoslari fanlari o‘qituvchilaridan iborat uslubiy komissiyalar tashkil etilgan. Ushbu komissiya faoliyatining natijasi sifatida o‘rta maktab o‘quvchilari harbiy-amaliy sport turlarida yuqori natijalarga erishayotganliklarini ko‘rishimiz mumkin.

Harbiy mashg‘ulotlar o‘quvchilarga dastlabki harbiy bilimlarni, harbiy xizmatga chuqur hurmatni, zamonaviy qurol va texnikani o‘zlashtirish uchun asos bo‘lib xizmat qiladigan amaliy ko‘nikmalar va malakalarni beradi.

O‘quv dasturidagi ko‘plab mavzular o‘quvchilarga Vatanni dushmanlardan qurolli himoya qilishda O‘zbekiston xalqining qahramonligi va sadoqati manbaalarini tushuntiradi, g‘urur va keksa avlod vakillarining jasoratini qo‘llab-quvvatlash, ularga intilish fazilatlarini singdiradi. Fanlararo aloqa vatanparvarlik tarbiyasi va boshlang‘ich harbiy tayyorgarlikni takomillashtirish uchun asosdir. Buni ko‘plab ta’lim muassasalari professor-o‘qituvchilarining tajribasi tasdiqlaydi.

XULOSA

XXI-asrdan boshlab insoniyat taraqqiyoti ma’naviy-ma’rifiy jihatdan boy, intellektual avlod qo‘liga o‘tmoqda. Yangi ming yillikda davlatlarning, xalqlarning taqdirini moddiy boylik emas, intellektual, ya’ni ma’naviy-ma’rifiy boylik hal qilmoqda. Bunday ijtimoiy-ma’naviy va mafkuraviy ahamiyatga molik vazifa va mas’uliyatni hozirgi yoshlar ongiga chuqur singdirmay turib erkin, ozod va odil turmush tarzini barpo etib bo‘lmaydi. Chunki, har bir yosh avlod kelajagi porloq ijtimoiy tuzumda yashashi uchun oldin uni mafkuraviy, g‘oyaviy va axloqiy jihatdan anglashi, tafakkurini shu ruhda tarbiyalab, ma’naviy yuksalish yo‘liga qadam tashlash lozim. Shu bois, yoshlarning ma’naviy-falsafiy tafakkuriga ta’sir etadigan mafkuraviy omillar tizimini ishlab chiqish zarurati tug‘ildi va bu narsa mamlakatimizda amalga

oshirila boshlandi. Mamlakat kelajagini o‘ylash, uning gullab-yashnashi uchun sidqidildan mehnat qilish, chegaralari dahlsizligini ta’minlash yo‘lida, lozim bo‘lsa, jonini fido qilish faqat fidoiy, haqiqiy vatanparvar insonlargagina xos fazilatdir.

Bunday vazifalarni, boshqa fanlar qatori, ilmiy asoslangan chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik fani bo‘yicha mukammal tashkil etilgan o‘quv tizimi va uslubiyoti, samarali o‘qitish vositalari, yetakchilik, bundan tashqari, tarixiy shakllangan harbiy ta’lim tizimining evolyutsion asoslarini yanada shakllantirish va kelajak avlodlarga yetkazish orqali bajarish mumkin bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Akbaralievich, T. A. (2022). PLANNING OF INITIAL TRAINING IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS BEFORE CONVOCATION. *Confrencea*, *7*(7), 86–88. Retrieved from https://confrencea.org/index.php/confrenceas/article/view/328

2. Tavakalov Alisher Akbaralievich. (2022). IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF LEARNING MILITARY CONCEPTS THROUGH INTERACTIVE METHODS. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, *5*, 42–48. Retrieved from http://www.ajird.journalspark.org/index.php/ajird/article/view/104

3. Raxmatullaev Umid Karabaevich. (2024). STRATEGIC COMPETENCIES AS A SONNA IN LEARNING PLANNING. IMRAS, 7(6), 45–48. Retrieved from https://journal.imras.org/index.php/sps/article/view/1446

4. Raxmatullayev, U. (2022). Vatanparvarlik tarbiya. Development of pedagogical technologies in modern sciences, 1(2), 65-69. https://econferences.ru/index.php/dptms/article/view/451

5. Xolmonov Mansur Narzullayevich, Rakhmatullaev Umid Karabayevich,. (2023). THE ESSENCE AND IMPORTANCE OF STRATEGIC COMPETENCE IN TRAINING STUDENTS OF FUTURE TEACHERS OF PRE-CONTRACTION

MILITARY EDUCATION. Journal of Advanced Zoology, 44(S2), 4523–4536. https://doi.org/10.53555/jaz.v44iS2.2041

6. Umid Karabayevich, R. . (2022). The importance of improving the legal basis of military-professional education. *Confrencea*, *7*(7), 89–91. Retrieved from https://confrencea.org/index.php/confrenceas/article/view/329

7. Raxmatullayev, U. (2022). Vatanparvarlik tarbiya. *Development of pedagogical technologies in modern sciences*, *1*(2), 65-69. https://econferences.ru/index.php/dptms/article/view/451

8. THE CONTENT AND CHARACTER OF WARS AND MILITARY ART IN DIFFERENT PERIODS OF HUMAN HISTORY. (2024). *International Global Conference*, *1*(2), 90-94. http://interconference.org/index.php/ims/article/view/54

9. Kuchkarov Farkhod Sidikovich. (2023). Educational Technology of Primary Educational Courses Up to the Call. *Genius Repository*, *25*, 1–4. Retrieved from http://www.geniusrepo.net/index.php/1/article/view/103

10. Rakhmatullaev Umid Karabayevich, Xolmonov Mansur Narzullayevich. (2023). THE ESSENCE AND IMPORTANCE OF STRATEGIC COMPETENCE IN TRAINING STUDENTS OF FUTURE TEACHERS OF PRE-CONTRACTION MILITARY EDUCATION. *Journal of Advanced Zoology*, *44*(S2), 4523–4536. https://doi.org/10.53555/jaz.v44iS2.2041

11. Tavakalov Alisher Akbaralievich (2025) METHODOLOGY FOR THE DEVELOPMENT OF PATRIOTIC EDUCATION IN STUDENTS OF THE DIRECTION OF MILITARY EDUCATION UP TO THE CALL International Multidisciplinary Research in Academic Science (IMRAS) Volume. 8, Issue 11, November (2025) https://journal.imras.org/index.php/sps/article/view/2588 https://doi.org/10.5281/zenodo.17539985